اخلاق در هندبال: بررسی منش ورزشی بازیکنان لیگ برتر کشور

وحید ساعتچیان*، بهادر عزیزی[1]، حسین علی‌محمدی*****

* استادیار مدیریت ورزشی دانشگاه بین‌المللی امام رضا (ع)

** کارشناس ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه بین‌المللی امام رضا (ع)

*** استادیار مدیریت ورزشی دانشگاه قم

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۵/۹/۱۵ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۶/۴/۱۲

چکیده

هدف از پژوهش حاضر "بررسی منش ورزشی هندبالیست‌های لیگ برتر کشور" است. این تحقیق، بر حسب هدف کاربردی و به لحاظ نوع، جز مطالعات توصیفی از طبقه همبستگی است که بر مبنای تحلیل ماتریس کوواریانس تحلیل عاملی به انجام رسیده است. جامعه آماری پژوهش را همهٔ هندبالیست‌های حرفه‌ای مرد حاضر در مسابقات لیگ برتر کشور (۱۳۹۱-۱۳۹۲)، تشکیل دادند. بنابراین، از میان جامعه آماری طبق جدول تعیین حجم نمونه تعداد ۹۵ نفر مرد برای نمونه آماری انتخاب شدند. همچنین برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامهٔ استاندارد منش ورزشی نورتز (۲۰۰۹) (MSOS) بهره گرفته شده است. در ادامه با استفاده از آزمون‌های آماری توصیفی و استنباطی (آزمون k-S، آزمون رتبه‌ای فریدمن، آزمون‌های تحلیل عاملی اکتشافی و تحلیل عاملی تاییدی انجام پذیرفته است. با توجه به طبیعی بودن توزیع داده‌ها ($P > ۰/۰۵$)، نتایج نشان می‌دهد که تفاوت میان میانگین رتبه‌های مشاهده شده در پنج مؤلفهٔ تعهد به ورزش ($\bar{X} = ۴/۲۱$)، احترام به روابط اجتماعی($\bar{X} = ۳/۸۳$)، احترام به قوانین و مسئولان ($\bar{X} = ۳/۸۴$)، احترام به حریف ($\bar{X} = ۳/۲۸$)، و عدم رویکرد منفی در جهت عملکرد ورزشی ($\bar{X} = ۲/۸۹$)، معنادار است. یافته‌های آزمون تحلیل عاملی نشان داد که منش ورزشی از جایگاه ارزشمندی در میان هندبالیست‌های مرد لیگ برتر ایران برخوردار است. با توجه به نتایج و بنا به ضرورت توجه به ابعاد اخلاقی در رشته‌های ورزشی و ورزش‌های تیمی پر برخورد همانند هندبال، می‌توان پیشنهاد نمود، تا با رعایت اصول روابط اجتماعی به سبک رهبری مراوده‌ای در تیم، تاکید بر حریم قانون در انسجام تیمی، احترام به جایگاه داور به عنوان تنها مرجع قضاوت در یک رقابت و همچنین ارایه اصول حرفه‌ای بازیکنان در زمین مسابقه به تبیین اخلاق محوری و منش ورزشی تاکید شود.

واژه‌های کلیدی: اخلاق ورزشی، احترام به قوانین، تعهد به ورزش، منش ورزشی.

1. **bahador.azizi@yahoo.com**

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-04]

[DOI: 10.29252/JRSM.8.15.91]

مقدمه

سخن گفتن از اخلاق و منش[1]، آسان‌تر از عمل به آن است. اخلاق در لغت جمع واژه خلق و به معنای خوی‌ها است (۱). و دانش برر سی و ارزش‌گذاری بر خوی‌ها و رفتارهای آدمی، علم اخلاق[2] نامیده می شود (۲). غالباً این باور وجود دارد که ورزش موجب بهینه شدن شخصیت و اخلاق افراد می شود؛ به عبارت دیگر، ورزش موجب پیش‌برد همکاری، مسئولیت، شهامت، کار گروهی، انصاف و قدرت کنار آمدن با شرایط بحرانی می شود (۳)؛ از سوی دیگر، ممکن است ورزش افراد را در موقعیت‌هایی قرار دهد که به بروز رفتارهای غیراخلاقی همانند تقلب، خشونت و استفاده از داروهای غیرمجاز منجر شود. بنابراین ممکن است که ورزش فرد را به «فساد[3]» بکشاند (۴)؛ از این‌رو، توجه به جوانب مختلف عملکردی افراد که در هنگام مسابقه و تمرین از سوی شخصیت‌های ورزشی، نمایان می‌گردد، می‌تواند زمینهٔ علمی نوینی را دربارهٔ روانشناسی محیط کار ایجاد کند، به طوری که مطابق مطالعات انجام شده، شرکت در فعالیت‌های ورز شی ارتقای "منش ورز شی[4]" را موجب می شود. منش ورز شی، واژه‌ای است که درون مفهوم رفتار اخلاقی – اجتماعی جای گرفته است؛ مفهومی که مکرراً به عنوان اخلاق یاد می‌شود و با ورزش، پرورش می‌یابد (۵). فیزل[5] (۱۹۸۶)، منش ورز شی را یک رقابت منصفانه، از سوی یک ورز شکار مسئول، معرفی می‌کند (۶). آرنولد[6] (۱۹۸۴)، منش ورزشی را با مفاهیمی از قبیل جوانمردی، خلق خوب، احترام، ادب، خوشرویی، دلسوزی، نوع‌دوستی، سخاوت، و خیرخواهی توصیف می‌کند. این اصول اخلاقی و دیگر مفاهیم کاربردی در زمینه اخلاق، معمولاً منش ورزشی را مجموعه‌ای از خصوصیات اخلاقی، بیان می‌کند که موجب می‌شود تا ورزشکار به روش‌های صحیح، رفتاری را از خود نشان دهد (۷)، به طوری که یک ورزشکار خوب اصول بازی را حفظ کرده و هرگز از خصوصیات یاد شده سرپیچی نمی‌کند. فلسفه‌ای که در پس پژوهش‌های منش ورز شی وجود دارد، این است که چرا ورز شکاران در فعالیت‌های ورز شی شرکت می‌کنند و انگیزه رفتار آن‌ها در میادین ورزشی، چگونه می‌تواند بر منش ورزشی آنان تاثیرگذار باشد (۸). براین اساس، برای درک هرچه بهتر گرایش به منش ورزشی سه دیدگاه نظری ارایه شده است.

دیدگاه اول، نظریه شناختی – اجتماعی بندورا[7] (۱۹۸۶) است که بیان می‌دارد الگوها و تشویق‌های ارایه شده، تعیین کننده باورهای ورز شکاران درباره رفتارهای بهنجار و نابهنجار در محیط‌های ورز شی است. رویکرد دیگر از سوی هان[8] (۱۹۸۳) ارایه شده است که مضامینی را از مدل رشدی – ساختاری[9] بیان می‌کند که به ویژه ظرفیت شخص را در پذیرش توافقات به عمل آمده در زمینهٔ مسایل اخلاقی در برمی‌گیرد که البته در تضاد با برخوردهای خشونت‌آمیز است. دیدگاه روانی– اجتماعی[10] سومین دیدگاه نظری در رابطه با منش ورزشی است که از سوی ولراند و همکاران[11] (۱۹۹۷) ارایه شده است. ولراند منش ورزشی را در پنج بخش ارایه کرده است: بخش اول شامل نشان دادن احترام و اهمیت دادن به قوانین و مسئولان[12] است، حتی اگر ورزشکاران از سوی داوران و مسئولان در جریان مسابقه جریمه شوند. بخش دوم، نشان دادن احترام و اهمیت دادن به حریف[13] را در برمی‌گیرد؛ برای نمونه، ورزشکار باید از برنده شدن بدون انجام مسابقه (در شرایطی که حریفش آسیب دید یا تاخیر داشته) دوری کند. بخش سوم شامل احترام به روابط اجتماعی[14] است که می‌باید از طرف ورز شکار رعایت شود. بخش چهارم دربارهٔ کیفیت تعهد به ورزش[15] است که حضور منظم ورزشکار در جلسات تمرین و سخت تمرین کردن را شامل می‌شود. و سرانجام بخش پنجم شامل رویکردی منفی در قبال شرکت در ورزش[16] بوده، و گواه آن، ذهنیت برد به هر قیمت است؛ در نتیجه ورزشکار تمایل دارد تا برای کسب پیروزی قوانین را زیر پا بگذارد و از رفتار خشونت‌آمیز استفاده کند (۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳).

بنابراین توجه به ابعاد چندگانه منش ورزشی، در تحقیقات صورت گرفته به ویژه در محیط‌های پُر تنش ورزش‌ها (ورزش‌های رزمی و گروهی) می‌تواند ضمن برر سی جایگاه موجود در نوع ورزش‌ها به ارایه یافته‌های علمی نوینی در را ستای شکل‌گیری رویکردهای تخصصی‌تر روانشنا سی در مدیریت تیم‌ها (پویایی گروهی[17]) کمک کند. به‌طوری‌که لمیر و همکاران[18] (۲۰۰۲) در

1. Morals and Manners
2. Ethics
3. Corruption
4. Sportspersonship
5. Feezel
6. Arnold
7. Bandura's Social - Cognitive Theory
8. Hann
9. Growth – Structural Model
10. Psycho - Social Perspective
11. Vallerand et al
12. Respect for the Rules and the Officials
13. Respect and Concern for the Opponent
14. Respect for Social Conventions
15. Respect for One's Full Commitment toward Sport Participation
16. Negative Approach toward the Practice of Sport
17. Group Dynamics
18. Lemyre et al

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-04]

[DOI: 10.29252/JRSM.8.15.91]

پژوهشی با عنوان «گرایشات هدف گرایانه، توانایی درک شده و منش ورزشی فوتبالیست‌های جوان»، دریافتند که از نظر بازیکنان، ابعاد احترام به قوانین و مسئولان و احترام به روابط اجتماعی از اهمیت بیش‌تری برخوردار است (۴). در پژوهشی دیگر طالب‌پور و همکاران (۱۳۹۰) نتیجه گرفتند که ورزشکاران رشته‌های تیمی در مقایسه با ورزشکاران رشته‌های انفرادی سطح بالاتری از گرایش به منش ورزشی را نشان دادند. همچنین ابعاد شخصیتی تا ۶۷ درصد توانایی پیشگویی قابلیت‌های منش ورزشی بازیکنان را دارند (۱۴). در همین راستا نورتز[1] (۲۰۰۹) در پژوهش خود، بهره‌گیری از ابزار منش ورزشی را در ورزشکاران یکی از شاخص‌های سنجش ارتقاء عملکرد معرفی نمود (۱۵). همچنین در پژوهشی با عنوان «مدل انگیزشی استفاده از مواد ارتقاء دهندهٔ کارایی در میان ورزشکاران نخبه»، داناهیو و همکاران[2] (۲۰۰۶) به این نتیجه رسیدند که انگیزش داخلی و گرایش به منش ورزشی در جلوگیری از درگیر شدن در مسیرهای غیراخلاقی همانند استفاده از مواد نیروزا نقش مهمی را ایفا می‌کند (۱۶). همچنین یافته‌های همتی‌نژاد و همکاران (۱۳۸۹) نشان داد که ورزشکاران رشته‌های انفرادی در مقایسه با ورزشکاران رشته‌های تیمی از نظر منش ورزشی در سطح بالاتری قرار دارند (۱۳). از سوی دیگر کمانی و اکبری (۱۳۹۲) در پژوهش خود دریافتند که ارزش‌های اخلاقی در میان ورزشکاران نوجوان از جایگاه مهمی برخوردار نبوده و وجود همگنی میان جوانان موجب شده است تا خصوصیات زمینه‌ای نظیر جنسیت، سن، سطح تحصیلات، وضعیت تاهل و وضعیت اقتصادی بر چگونگی ارزش‌های اخلاقی جوانان تاثیری نداشته باشد (۱۷). سای و فونگ[3] (۲۰۰۷) نیز با بررسی منش ورزشی رشته‌های تیمی (بسکتبالیت‌ها و والیبالیست‌های جوان)، دریافتند که زنان نسبت به مردان، افراد کم‌سن‌تر نسبت به افراد مسن‌تر و همچنین والیبالیست‌ها نسبت به بسکتبالیست‌ها از سطح بالاتری از منش ورزشی برخوردارند (۱۸). همچنین دیوبند، بزرگ‌زاده و گویا (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان احترام به تصمیم داور در فوتبال، گزارش کردند که تیم ملی فوتبال آلمان با رعایت اصول اخلاقی ورزش فوتبال و توجه به شعار فیفا بر پایهٔ احترام به یکدیگر، توانسته است در بُعد اخلاقی رقابت‌ها نیز، نتایج قابل قبولی کسب نماید (۱۹). ضمن این‌که واگنسون و همکاران (۲۰۱۶)، اهمیت توجه به رابطه میان جو انگیزشی والدین به ویژه مادران و توسعه تصمیم‌گیری اخلاقی در میان فوتبالیست‌های جوان را برجسته ساختند (۲۰).

با در نظر گرفتن جوانب مطرح شدهٔ منش ورزشی و فقدان پژوهش‌های مرتبط به ویژه در جامعهٔ ورزشی ایران می‌توان بیان داشت که منش ورزشی متاثر از شرایط مختلفی قرار دارد که بسترسازی مناسب برای شکل‌گیری صحیح آن، موجب جلوگیری از بروز رفتارهای نابهنجار در محیط ورزش می‌شود. همچنین بر اساس نظریهٔ منطق بازی، که بیان می‌دارد: یک محیط ورزشی می‌تواند خواسته‌ها و انتظاراتی از ورزشکاران داشته باشد که در تضاد با پیامدهای اخلاقی و اجتماعی آن‌هاست و در نتیجه می‌تواند سبب شود تا افراد تعهدات اخلاقی خود را برای منافع دیگران (هم تیمی‌ها) کنار بگذارند و به این ترتیب در سطح منطق اخلاقی پایین‌تری قرار گیرند، لذا پژوهش حاضر به دنبال پاسخگویی به این سئوال کلی است که آیا بازیکنان لیگ برتر هندبال کشور به لحاظ منش ورزشی در سطح مطلوب و مناسبی قرار دارند؟ پاسخ به این سئوال می‌تواند نظر ورزشکاران، مربیان، سرپرستان، داوران و تماشاگران را جلب نموده و بدیهی است که مربیان با آگاهی از شخصیت بازیکنان می‌توانند کیفیت روابط میان فردی را که یکی از عوامل موفقیت در ورزش است، بهبود بخشند و همچنین پیش‌بینی نمایند که بازیکنی با این نوع شخصیت، در موقعیت‌های مختلف ورزشی چه نوع رفتاری را از خود بروز می‌دهد. در این راستا اثربخشی تیم‌هایی که از لحاظ اعتمادپذیری او ضاع بسیار خوبی داشتند در عمل به واسطهٔ مشکلات ساختاری از لحاظ تعریف نقش‌ها و هدف‌ها با مشکل مواجه می شدند؛ از سوی دیگر، تیم‌هایی که اعتمادپذیری پایین‌تری داشته‌اند، از ساختار و شفافیت بهرهٔ بسیاری برده‌اند. این اطلاعات برای تیم‌های جدید، یعنی تیم‌هایی که اعضای آن‌ها هنوز نمی‌دانند روی چه کسانی می‌توانند حساب کنند بسیار مفید است. بر این اساس، مربی قادر خواهد بود تا در انتخاب بازیکنان تیم، تعویض بازیکنان در شرایط حساس و درخواست‌های استراحت، تصمیم مناسب را اتخاذ نماید. همچنین در نقطه مقابل ورزشکاران با تبعیت از قوانین و چهارچوب‌های داوری فضای تعریف شده نظام‌مندی را ایجاد کرده و با تعهد و دلبستگی وافر به محیط کاری، در کنار توجه به نقش مربی و حمایت از راهبردهای او می‌توانند بازخورد مناسبی را برای اصلاح الگوهای رفتاری خود فراهم کنند؛ از این رو این، تحقیق می‌تواند زمینه هم‌افزایی جوانب دیگر عملکردی ورزشکار و مربی را نمایان سازد.

1. Knortz
8. Donahue et al
9. Tsai & Fung

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-04]

[DOI: 10.29252/JRSM.8.15.91]

روش‌شناسی

این تحقیق، بر حسب هدف کاربردی، از لحاظ نوع، جز مطالعات توصیفی از طبقه همبستگی بوده که بر مبنای تحلیل ماتریس کوواریانس تحلیل عاملی به اجرا درآمد. همچنین از بُعد اجرا به طور میدانی انجام گرفت. جامعهٔ آماری پژوهش را همهٔ هندبالیست-های حرفه‌ای مرد (N=۱۵۰) حاضر در مسابقات لیگ برتر کشور (۱۳۹۱-۱۳۹۲) با شرکت ده تیم بر اساس آمار فدراسیون ملی هندبال، تشکیل دادند که از میان آن‌ها طبق جدول تعیین حجم نمونه[1] تعداد ۹۵ نفر مرد به عنوان نمونهٔ آماری و به شکل تصادفی انتخاب شدند. لازم به توضیح است که انتخاب این افراد بر اساس حضور تصادفی در مسابقات لیگ برتر هندبال کشور بوده و محقق به عنوان ورزشکار در این مسابقات شرکت داشته است و پس از ارایه توضیحات لازم دربارهٔ پرسشنامه‌ها، اقدام به توزیع و سپس جمع آوری آن نمود.

برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامهٔ استاندارد منش ورزشی نورتز[2] (۲۰۰۹) (MSOS[3]) بهره گرفته شد. لازم به توضیح است که این پرسشنامه از سوی طالب‌پور و همکاران (۱۳۹۲) که در حوزه ورزشکاران المپیکی از لحاظ روایی و پایایی تایید شده بود، استفاده گردید. همچنین در بخش اول، اطلاعات جمعیت شناختی ورزشکاران (سن، سطح تحصیلات و سابقه ورزشی) پرسش شد. در بخش دوم و برای گردآوری اطلاعات در این پژوهش از پرسشنامهٔ استاندارد منش ورزشی نورتز (۲۰۰۹) (MSOS) با پنج مؤلفهٔ «احترام به روابط اجتماعی» (گویه‌های ۱، ۶، ۱۱، ۱۶، ۲۱)، «احترام به قوانین و مسئولان» (گویه‌های ۲، ۷، ۱۲، ۱۷، ۲۲)، «تعهد به ورزش» (گویه‌های ۳، ۸، ۱۳، ۱۸، ۲۳)، «احترام و توجه به حریف» (گویه‌های ۴، ۹، ۱۴، ۱۹، ۲۴) و «نداشتن رویکرد منفی در جهت عملکرد ورزشی» (گویه‌های ۵، ۱۰، ۱۵، ۲۰، ۲۵) با مقیاس اندازه‌گیری پنج ارزشی لیکرت استفاده گردید. در این راستا، به منظور تعیین روایی محتوایی ابزار تحقیق، از شش تن از اساتید صاحب‌نظر در این زمینه کمک گرفته شد و سپس جهت تعیین پایایی پرسشنامه یک مطالعه مقدماتی (تکمیل پرسشنامه از سوی ۲۵ نفر) انجام گرفت و ضریب پایایی این پرسشنامه با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ در بازهٔ قابل قبول (α = ۰/۸۱) به‌دست آمد، که نشان دهندهٔ ثبات ابزار اندازه‌گیری بود.

به منظور جمع‌آوری داده‌ها ضمن هماهنگی ابتدایی با فدراسیون هندبال، با شرکت در چند مسابقه لیگ برتر آقایان اقدام به توزیع و جمع‌آوری پرسشنامه‌ها شد. سرانجام از ۸۹ پرسشنامه برای تجزیه و تحلیل آماری استفاده گردید. هم‌چنین، برای بررسی روایی سازه ابزار مذکور، از روش تحلیل عامل تاییدی (چرخش واریماکس) استفاده شد؛ علاوه بر این، برای توصیف داده‌ها از آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و برای تحلیل استنباطی داده‌ها از آزمون K.S (برای تعیین نرمال بودن داده‌ها)، آزمون فریدمن جهت رتبه‌بندی مولفه‌ها، آزمون‌های تحلیل عاملی اکتشافی (بررسی مجدد گویه‌ها در جامعهٔ تحقیق) و همچنین به منظور تعیین برازش مدل معادلات ساختاری از شاخص‌های برازش از تحلیل عاملی تاییدی استفاده شد. تجزیه و تحلیل آماری با استفاده از نرم افزار SPSS17 و (۸,۵) Lisrel در سطح معناداری ($p \leq ۰/۰۵$) انجام شده است.

یافته‌های تحقیق

براساس یافته‌های پژوهش ۴۲/۷ درصد افراد با مدرک دیپلم، ۴۰/۴ درصد کارشناسی و ۱۶/۹ افراد مدرک کارشناسی‌ارشد بودند و ۵۷/۳ درصد نیز میان ۵ الی ۱۰ سال، ۲۸ درصد میان ۱۱ الی ۱۵ سال و ۱۵ درصد ورزشکاران ۱۶ سال به بالا سابقه ورزش حرفه‌ای را داشتند.

هم‌چنین بر اساس یافته‌های تحقیق، از دیدگاه ورزشکاران با اهمیت‌ترین گویه منش ورزشی" برای من حضور در تمامی جلسات تمرین مهم می‌باشد." ($\overline{X}$ =۴/۳،SD= ±۰/۹۸) و کم‌اهمیت‌ترین آن‌ها " هنگامی‌که بعد از یک مسابقه، مربی اشتباهات من را ذکر می‌کند، از پذیرفتن آن‌ها سر باز می‌زنم.." ($\overline{X}$ =۲/۱۲،SD= ±۱/۲۱) بود (جدول ۱).

1. Morgan Sampling
2. Knortz
3. Multidimensional Sportspersonship Orientations Scale

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-04]

[DOI: 10.29252/JRSM.8.15.91]

جدول (۱)، خلاصه‌ای از پراهمیت‌ترین و کم‌اهمیت‌ترین گویه‌های منش ورزشی

میزان اهمیت	گویه‌های مربوط به منش ورزشی	میانگین	انحراف معیار
پراهمیت‌ترین	هنگامی‌که بعد از یک مسابقه، مربی اشتباهات من را ذکر می‌کند، از پذیرفتن آن‌ها سر باز می‌زنم.	۲/۱۲	۱/۲۱
	بعد از مسابقه دلایلی در جهت توجیه اشتباهات خود می‌آورم	۲/۷۶	۱/۰۵
	من درباره وظیفه ای که مربی مرا به انجام آن وا می‌دارد ، به اظهار نظر می‌پردازم.	۲/۹۳	۱/۱۶
کم‌اهمیت‌ترین	برای من حضور در تمامی جلسات تمرین مهم می‌باشد.	۴/۳	۰/۹۸
	به فکر راه‌هایی در جهت بهبود ضعف‌های خود می‌باشم.	۴/۲۲	۰/۹
	در حین مسابقه با تمام توانم سعی می‌کنم ، حتی اگر تقریباً مطمئن باشم که خواهم باخت	۴/۲	۰/۹۷

برای شناسایی ساختار داخلی ابزار و عوامل مربوط به آن از تحلیل عاملی اکتشافی همراه با چرخش متعامد استفاده شد. پنج عامل با استفاده از ترکیب چندین معیار به‌دست آمد. اولین معیار به تعیین عامل‌ها بر اساس ارزش ویژه[1] مربوط می‌شد. با استفاده از معیار کیسر[2]، در این مطالعه عامل‌هایی انتخاب شدند که ارزش ویژه بزرگ‌تر از دو دارد. دومین معیار شامل انتخاب عامل‌ها بر اساس بررسی نمودار اسکری[3] بود. در این آزمون نموداری از ارزش‌های ویژه و مؤلفه‌های اصلی تشکیل می‌شود و نقطه پرش برای چرخش و تعیین تعداد عامل‌ها جایی است که شیب خط تغییر می‌کند. معیار دیگر مربوط به استفاده از معیار توصیف واریانس بود که با توجه به آن، پنج عامل مشخص شده در این تحقیق، ۵۵/۴ درصد از واریانس را تبیین کرد.

هم‌چنین نتایج آزمون کیسر، میر و اُلکین (KMO) برای کفایت حجم نمونه و آزمون کرویت بارتلت نشان داد که حجم نمونه برای انجام تحلیل عاملی مناسب و ماتریس همبستگی‌ها از کرویت برخوردار است (جدول ۲).

جدول ۲، نتایج آزمون بارتلت و کیسر – می یر و اوکلین

پیش فرض		مقدار
مقدار کیسر – می یر و اوکلین (کفایت حجم نمونه)		۰/۷۴
آزمون کرویت بارتلت	مقدار مجذور کای	۷۶۷/۴۳
	درجه آزادی	۲۷۶
	سطح معناداری	۰/۰۰۱

– در سطح P<۰/۰۱ معنادار است.

علاوه بر این، یافته‌های توصیفی این مطالعه که میزان اهمیت منش ورزشی ورزشکاران را نشان می‌دهند، در جدول ۳، گزارش شده است.

جدول ۳، میانگین رتبه ابعاد منش ورزشی

شماره عامل	عامل	میانگین رتبه	سطح معنی‌داری
۱	احترام به روابط اجتماعی	۳/۸۳	۰/۰۰۵
۲	احترام به قوانین و مسئولین	۳/۸۴	
۳	تعهـــد به ورزش	۴/۲۱	
۴	احترام و توجه به حریف	۳/۲۸	
۵	عدم رویکرد منفی در جهت عملکرد ورزشی	۲/۸۹	

1. Eigen Value 2. Keiser 3. Scree Plot

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-04]

[DOI: 10.29252/JRSM.8.15.91]

همان‌طور که ملاحظه می‌شود بیش‌ترین میانگین رتبه مربوط به عامل سه (تعهـــد به ورزش) ($\overline{X}$ =۴/۲۱) است و کم‌ترین میانگین هم مربوط به عامل پنج (عدم رویکرد منفی در جهت عملکرد ورزشی) ($\overline{X}$ =۲/۸۹) است.

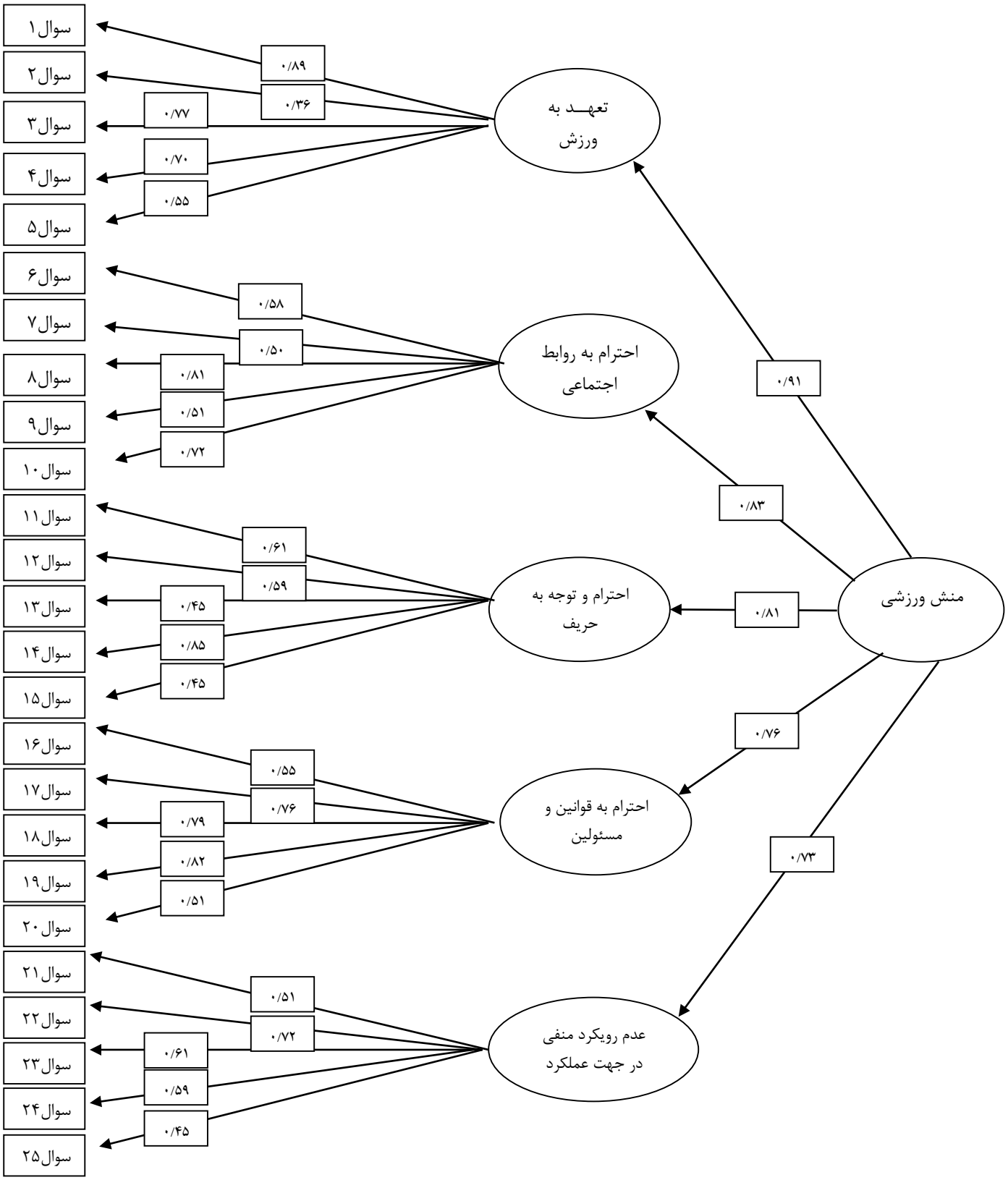
جدول ۴، نتایج سهم واریانس هر یک از عامل‌ها در مدل پنج مولفه‌ای عامل‌های منش ورزشی

شماره عامل	نام عامل	مربعات بارهای استخراج شده		
		واریانس کل	درصد واریانس	درصد واریانس تجمعی
۱	**تعهـــد به ورزش**	۴/۲۷	۱۷/۷۹	۱۷/۷۹
۲	**احترام به روابط اجتماعی**	۲/۹	۱۲/۰۸	۲۹/۸۸
۳	**احترام و توجه به حریف**	۲/۷۶	۱۱/۵۳	۴۱/۴۱
۴	**احترام به قوانین و مسئولین**	۱/۸۴	۷/۶۷	۴۹/۰۸
۵	**عدم رویکرد منفی در جهت عملکرد ورزشی**	۱/۵۱	۶/۳۲	۵۵/۴۱

نتایج تحلیل عاملی ارایه شده در جدول ۴ نشان می‌دهد که سوال‌های منش ورزشی ۵۵/۴۱ درصد از کل واریانس را شامل می‌شود. نتایج بار عاملی سوال‌ها نشان می‌دهد که بار عاملی همهٔ سوال‌ها در بازهٔ قابل قبول است. در ادامه مدل مفهومی پژوهش با استفاده از نرم افزار لیزرل به آزمون تجربی درآمد. ضرایب استاندارد شده خروجی لیزرل در نمودار مربوط به نمرات t هر یک از ضرایب مسیر درج شده است. علاوه بر خروجی لیزرل ضرایب مسیر در روی مدل مفهومی پژوهش قرار گرفته است و در ادامه توضیحات مربوط به هر یک از رابطه میان مولفه‌ها و گویه‌ها ارایه شده است.

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-04]

[DOI: 10.29252/JRSM.8.15.91]

Chi-Square=218.51, df=160, P-value=0.00146, RMSEA=0.070

شکل ۱: مدل معادلات ساختاری منش ورزشی در حالت استاندارد

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-04]

[DOI: 10.29252/JRSM.8.15.91]

با توجه به به مقدارهای معنی‌داری (t-value) برای پنج مولفه منش ورزشی و با توجه به خروجی لیزرل که در نمودار بالا ارایه شده، مقدار x2/df محاسبه شده ۱/۶۳ بود که نشان دهنده برازش مناسب مدل است. همچنین ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب در مدل ارایه شده برابر ۰/۰۵ و میزان مولفه‌های GFI و AGFI و NFI و CFI نیز در مدل تحت بررسی به ترتیب برابر ۰/۷۷ و ۰/۷۴و ۰/۹۳ و ۰/۹۲ به‌دست آمد. همچنین مقدار RMR نیز در مدل تحت بررسی برابر ۰/۰۵ بود. از این رو با توجه به شاخص‌ها و خروجی‌ها می‌توان گفت که داده‌ها نسبتاً با مدل منطبق است و شاخص‌های ارایه شده، نشان دهنده این موضوع است که در مجموع مدل ارایه شده مدل مناسبی است و داده‌های تجربی اصطلاحاً به خوبی با آن منطبق می‌باشند.

بحث و نتیجه‌گیری

پیرو گفته ماکسیم[1] که "ورزش شخصیت را می‌سازد"، از دیرباز مشخص شده است که فعالیت ورزشی می‌تواند به رشد صفات شخصیتی مثبت، سلامت روان، همکاری و مشارکت، انعطاف پذیری و مهارت‌های خاص کمک نماید (۲۱، ۲۲). با این‌حال، اگر ارزش آموزشی آن در محیط‌های مختلف حمایت شود، می‌توان برای مخالفان جدی ورزش‌های رقابتی نیز استدلال مناسبی پیدا کرد. این افراد عقیده دارند که هیچ تضمینی وجود ندارد یک ورزشکار، روحیه رقابت‌طلبی خود برای کسب پیروزی و دستیابی به برتری را کنار گذاشته و به شیوه‌ای به لحاظ اخلاقی مسئولانه، دلسوز، محترمانه و متعادل، کار خود را اجرا نماید (۲۳). در واقع تاکید بر پیروزی می‌تواند منجر به بروز رفتارهای نامناسب همچون تقلب، رفتار بیش از حد خشونت‌آمیز، یا مصرف مواد مخدر برای کسب نتایج بهتر گردد (۲۴، ۲۵)، به‌طوری‌که منش ورزشی با این اثرات بد و منفی کاهش می‌یابد. به همین دلیل، یکی از مهم‌ترین اهدافی که معلمان و مربیان بایستی به دنبال آن باشند، خلق شرایطی در زمین بازی است که مفهوم ایده‌آل اخلاق، استدلال اخلاقی، شخصیت و مرام ورزشی (۲۶)، یا به‌طور کلی منش ورزشی را حمایت نماید.

براساس نتایج پژوهش، می‌توان اظهار داشت که هندبالیست‌ها به لحاظ احترام به روابط اجتماعی از امتیاز مناسبی برخوردار بودند ($\overline{x}$ =۳/۸۳). این نتیجه با یافته‌های طالب‌پور و همکاران (۱۳۹۰)، نورتز (۲۰۰۹) و سای و فونگ (۲۰۰۵) همسو و با یافته همتی‌نژاد و همکاران (۱۳۸۹) ناهمسو است. در این راستا طالب‌پور و همکاران (۱۳۹۰) بیان داشتند که ورزشکاران تنیس روی میز می‌بایست از تجارب بین‌المللی استفاده نموده و از درجه بالایی از خلاقیت و تفکر برخوردار باشند تا بتوانند مسئولیت‌های سنگین خویش را در قبال ارایه حرکات تخصصی در مسابقات ملی انجام دهند، بنابراین درجه اجتماعی بودن، جرأت داشتن و پرچانگی را می‌توان در رابطه با ایجاد این شرایط توصیف کرد. همچنین همتی‌نژاد و همکاران (۱۳۸۹) بیان کردند که محیط ورزشی ممکن است خواسته‌ها و انتظاراتی از ورزشکاران داشته باشد که در تضاد با پیامدهای اخلاقی و اجتماعی آنها باشد. در نتیجه، محیط ورزشی سبب می‌شود افراد تعهدات اخلاقی خود را به لحاظ منافع هم تیمی‌ها کنار بگذارند. به این ترتیب، در سطح منطق اخلاقی پایین‌تری قرار گیرند.

از آنجا که احترام به روابط اجتماعی، به معنای پذیرش یک توافق‌نامهٔ عمومی نانوشته در ورزش است که می‌باید از سوی ورزشکار رعایت شود، مثلاً پس از کسب پیروزی در یک مسابقه از بازی خوب حریف تمجید کند (۹)، لذا فرد باید آنقدر از فرهنگ اجتماعی بالایی برخوردار باشد که صرف نظر از نتیجه نهایی بازی، بتواند رفتار مناسبی را در قبال حریف از خود نشان دهد. سای و فونگ (۲۰۰۵) دریافتند که ورزشکاران زن رشته‌های تیمی (بسکتبال و والیبال) تمایل به نشان دادن رفتارهایی همچون تبریک گفتن به حریف پس از شکست، دست دادن با مربی حریف، بلند کردن بازیکنی که به زمین افتاده و رفتارهایی از این قبیل دارند (۲۷). بنابراین وجود رابطه مثبت میان بُعد احترام به روابط اجتماعی و ورزشکاران رشته‌های تیمی، نشان می‌دهد که توجه به این بُعد و در نظر گرفتن باورها و استانداردهای اخلاقی ورزشکاران برای افزایش انگیزه انجام وظایف کاری، ضروری است. لذا شاید بتوان اشاره داشت که هندبالیست‌ها

1. Maxim

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-04]

[DOI: 10.29252/JRSM.8.15.91]

با توجه به ماهیت تهاجمی حرکات ورزشی در رشته خود برای اهداف و فعالیتی که به آن اشتغال دارند، ارزش قائلند و اقدامات و تلاش‌های آنان از جنس آرمان‌ها و استانداردهای آن‌هاست؛ از این‌رو، هدف گزینی یکی از مهم‌ترین فرآیندهای تیم‌سازی در رشته‌های تیمی پُربرخورد می‌تواند در توجیه نقش منش ورزشی هندبالیست‌ها مفید واقع گردد.

از سوی دیگر، نتایج این تحقیق نشان داد که هندبالیست‌های حاضر در لیگ برتر به لحاظ احترام به قوانین و مسئولان، از سطح مطلوبی برخوردار است ($\overline{X}$ = ۳/۸۴). این یافته با نتایج تحقیقات طالب‌پور و همکاران (۱۳۹۰)، نورتز (۲۰۰۹) و سای و فونگ (۲۰۰۵) همسو و با یافته همتی‌نژاد و همکاران (۱۳۸۹) ناهمسو است. از آنجا که ورزشکاران در هر شرایطی حتی اگر در جریان مسابقه از جانب داوران و مسئولان بازی جریمه شوند، باز هم به قوانین و مسئولان اهمیت داده و به آن‌ها احترام می‌گذارند (۹)، از این رو فرد از چنان هوش عاطفی بالایی برخوردار است که در هر شرایطی و حتی در صورت بروز اشتباهات فاحش از جانب داوران و مسئولان، باز هم به قوانین احترام گذاشته و رفتار مناسبی را از خود نشان می‌دهد. در واقع، سای و فونگ (۲۰۰۵) بیان داشتند که ورزشکاران رشته‌های تیمی بیش‌تر از تصمیمات داوران تبعیت کرده، به قوانین احترام گذاشته و حتی در مواقعی که موفق عمل نمی‌کنند، باز هم به داور احترام می‌گذارند (۲۷). احتمالاً این ورزشکاران هندبال در اثر رفتار هم‌تیمی‌های خود بیش‌تر به قوانین توجه نشان داده و بیش‌تر سعی می‌کنند تا از انجام رفتارهای ناشایست در برابر داور و مسئولان پرهیز کنند؛ از سوی دیگر، هم توجه به رفتارهای ناشایست منجر به اخراج از بازی به دلیل حساسیت سطح مسابقات و رقابت فشرده تیم‌های حاضر علاوه بر تعیین محرومیت از سوی سازمان لیگ با جرایمی فردی از سوی برخی باشگاه‌ها مواجه شده که به لحاظ نقش بازدارنده علاوه بر جوانب اخلاقی، تاثیرگذار بوده است.

همچنین نتایج تحقیق نشان از سطح مطلوب بُعد تعهد به ورزش در هندبالیست‌های لیگ برتر ایران داشت ($\overline{X}$ = ۴/۲۱). این یافته با نتایج تحقیقات سای و فونگ (۲۰۰۷)، طالب‌پور و همکاران (۱۳۹۰)، نورتز (۲۰۰۹) همسو و با یافته همتی‌نژاد و همکاران (۱۳۸۹) ناهمسو است. با توجه به این‌که کیفیت تعهد به ورزش متاثر از حضور منظم ورزشکار در جلسات تمرین و سخت تمرین کردن وی می‌باشد (۱۸)، می‌توان بیان داشت که حتی اگر ورزشکار مطمئن باشد که بازندهٔ بازی است، اهمیت زیادی برای حضور در تمامی جلسات تمرین قایل می‌شود. بر این اساس نورتز (۲۰۰۹)، دریافت که ورزشکاران رشته‌های تیمی نسبت به رشته‌های انفرادی تلاش بیش‌تری می‌کنند، دیرتر نا امید می‌شوند و حتی پس از انجام اشتباهات فراوان باز هم دست از تلاش بر نمی‌دارند. لذا شاید بتوان بیان داشت که این افراد تا لحظه آخر به تلاش خود ادامه می‌دهند، سعی می‌کنند تا با استفاده از نبوغ خود جریان بازی را مطابق میل خود پیش برند و اختیار و اراده فردی خویش را حاکم سازند. از این رو شاید شور و اشتیاقی که از جانب مربی یا هم تیمی‌ها به هندبالیست‌ها تزریق می‌شود، موجب ایجاد انگیزه و تعهد در آن‌ها نسبت به ورزشی که انجام می‌دهند، می‌گردد. همچنین نظر به جو رقابتی بسیار بالای مسابقات علاوه بر تلاش برای حضور در تیم‌های ملی، تعهد بالا نشان از رفتار حرفه‌ای‌گری ورزشکاران داشته و زمینه معرفی آن‌ها به دیگر تیم‌های باشگاهی (خارج از کشور) را فراهم می‌کند.

همچنین بر اساس یافته‌های حاصل، میزان مناسبی از احساس احترام و توجه به حریف در افراد (آزمودنی‌ها) مشاهده گردید ($\overline{X}$ = ۳/۲۸). با توجه به این موضوع ورزشکار باید از برنده شدن بدون انجام مسابقه (در شرایطی که حریفش آسیب دیده و قادر به انجام مسابقه نیست) پرهیز نماید، یا زمانی که بازیکن حریف آسیب‌دیده از داور بخواهد تا بازی را متوقف کرده و به وضعیت بازیکن آسیب‌دیده، رسیدگی شود ولراند و همکاران (۱۹۹۷). این یافته با نتایج تحقیقات سای و فونگ (۲۰۰۷)، طالب‌پور و همکاران (۱۳۹۰)، نورتز (۲۰۰۹) و همتی‌نژاد و همکاران (۱۳۸۹) همسو است. سای و فونگ (۲۰۰۷) دریافتند که ورزشکاران رشته‌های تیمی تمایل بیش‌تری در نشان دادن احترام به حریف دارند؛ برای مثال، زمانی که بازیکنی مشاهده کند که بازیکن حریف به اشتباه جریمه شده است، سعی می‌کند تا آن اشتباه را اصلاح نماید یا اگر بازیکن حریف از روی بداقبالی وسایل خود را فراموش کرده باشد به او کمک کرده و وسایل اضافی خود را در اختیار وی قرار می‌دهند (۱۸). همچنین همتی‌نژاد و همکاران (۱۳۸۹) در پژوهش خود تفاوت معناداری میان

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-04]

[DOI: 10.29252/JRSM.8.15.91]

رشته‌های تیمی و انفرادی دربارهٔ احترام به حریف، مشاهده نکردند (۱۳). یکی از اصلی‌ترین دلایل بروز چنین رفتاری می‌تواند این باشد که هندبالیست در مسابقه به این درک دست می‌یابد که تبعات قسمت قابل توجهی از کارها و رفتارش در میدان ورزشی به کل تیم باز می‌گردد و ممکن است کارهای نادرست وی منجر به آسیب کل تیم گردد و بنابراین سعی می‌کند تا در این زمینه رفتاری درست و مناسب از خود نشان دهد؛ از این رو، با توجه به درک رفتارهای اخلاقی هندبالیست‌ها و دور از حاشیه بودن این رشته در سطح حرفه‌ای، گواهی بر تقویت این حس مشترک در ورزشکاران باشد. با این حال تاکید بر این مهم نیازمند تحقیقات بیش‌تری است.

سرانجام نتایج تحقیق نشان دهنده سطح نامطلوبی بنابر میانگین فرضی (M=۳) از بُعد عدم رویکرد منفی در جهت عملکرد ورزشی در هندبالیست‌های لیگ برتر کشور می‌باشد ($\overline{X}$ = ۲/۸۹). این بُعد رویکردی منفی در قبال شرکت در ورزش را در بر می‌گیرد و گواه آن ذهنیت بُرد به هر قیمت است، در نتیجه ورزشکار تمایل دارد تا برای برنده شدن قوانین را زیر پا بگذارد، و از رفتار خشونت آمیز استفاده کند (۱۵). این یافته با نتایج تحقیقات سای و فونگ (۲۰۰۷)، طالب‌پور و همکاران (۱۳۹۰)، نورتز (۲۰۰۹) و همتی‌نژاد و همکاران (۱۳۸۹) همسو است. نورتز (۲۰۰۹) بیان داشت که بسیاری از افراد برای افتخارات شخصی، جام و مدال به رقابت می‌پردازند، یا هنگامی که مربی پس از یک مسابقه اشتباهات ورزشکار را به وی گوشزد می‌کند، او از پذیرفتن آنها سر باز می‌زند. در همین راستا همتی‌نژاد و همکاران (۱۳۸۹)، تفاوت معناداری را میان ورزشکاران رشته‌های تیمی و انفرادی در این زمینه پیدا نکردند (۱۳). در این زمینه شاید بتوان گفت با توجه به غرایز و علایق شخصی ورزشکار، حتی در رشته‌های تیمی باز هم فرد تمایل دارد تا نیازهای شخصی خود را ارضا نموده و به موفقیت‌ها و افتخارات مطلوب خویش دست یابد، بنابراین بایستی تدابیری در این زمینه در نظر گرفته شود تا بتوان علایق و نیازهای شخصی ورزشکار را همراستا با نیازها و اهداف تیمی سوق داد.

سرانجام یافته‌های حاصل از پژوهش حاضر، نشان دهندهٔ جایگاه ارزشمند منش ورزشی در میان هندبالیست‌های حرفه‌ای (ورزشکاران رشته‌های تیمی) دارد. با توجه به نتایج حاصل از این پژوهش، شاید بتوان به این نتیجه کلی رسید که منش ورزشی بیش‌تر از راه ادراک و تاثیرپذیری مستقیم افراد از تعاملات محیط ورزشی و عوامل و افراد اطراف آن متاثر می‌شود و آموزش‌های غیرمستقیم و غیرقابل لمس دانشگاهی کم‌تر در آن نقش دارد. همان‌طور که مارتنز (۱۹۸۷) در کتاب راهنمای روانشناسی ورزشی مربیان خود بیان می‌کند، ورزشکاران بیش از آن که چیزی شوند که مربیانشان می‌خواهند، آن چیزی می‌شوند که مربیانشان آن‌گونه‌اند. همانگونه که بردمایر و شیلدز بیان می‌کنند، ورزش موجب ساختن شخصیت می‌شود، اما فقط در صورتی که مربیان با علم به این موضوع، سعی‌شان در آن جهت باشد و اطلاعات کافی در این زمینه داشته باشند (۲۸). هرچند هنوز تحقیقات بیش‌تری در زمینه بررسی آثار تحصیلات دانشگاهی در رشته‌های مختلف تحصیلی، بر میزان گرایش به منش ورزشی و دیگر مفاهیم اخلاقی موجود در ورزش لازم است تا بتوان به اظهار نظر دقیق‌تر پرداخت.

در پایان پیشنهاد می‌گردد تا مربیان ورزش‌های تیمی با توجه به نقش پُر رنگ ابعاد منش ورزشی و بنا به ضرورت توجه به ابعاد اخلاقی در رشته‌های ورزشی و ورزش‌های تیمی پُر برخورد همانند هندبال، با رعایت اصول روابط اجتماعی به سبک رهبری مراوده‌ای در تیم، تاکید بر حریم قانون در انسجام تیمی، احترام به جایگاه داور به عنوان تنها مرجع قضاوت در یک رقابت و همچنین ارایه اصول حرفه‌ای بازیکنان در زمین مسابقه به تبیین اخلاق محوری و منش ورزشی تاکید شود. از این رو برخوردهای باشگاه‌ها در رابطه با عدم رعایت برخی مسائل اخلاقی زمینه تنش های غیراخلاقی را کاهش خواهد داد.

مباحث اخلاقی فقط از راه ابزارهای موجود قابل سنجش نیست و شرایط مختلفی منجر به بروز رفتارهای غیراخلاقی می‌شود؛ از این‌رو، برابر نبودن شرایط برگزاری مسابقات برای همهٔ ورزشکاران و حضور تماشاگران در همهٔ مسابقات از جمله محدودیت‌های این پژوهش بود. پیشنهاد می‌شود در تحقیقات آینده به بررسی جو حضور تماشاگران و سطح رقابت‌ها در ایجاد رفتارهای اخلاقی در ورزش پرداخته شود.

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-04]

[DOI: 10.29252/JRSM.8.15.91]

منابع

۱. آهنگری، ف (۱۳۸۶). پیشینه و بنیادهای اخلاق در ایران و جهان. فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، شماره ۳، صص ۱۱-۲۲.

۲. فرهود، د (۱۳۸۶). مروری بر تاریخچه اخلاق همراه با گردآوری زمینه‌های گوناگون اخلاق. فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری. شماره ۱، صص ۱-۶.

3. Kavussanu, M., & Roberts, G. C. (2001). Moral functioning in sport: An achievement goal perspective. Journal of sport and Exercise psychology, vol. 23, Issue. 1, pp. 37-54.

4. Lemyre, P. N., Roberts, G. C., & Ommundsen, Y. (2002). Achievement goal orientations, perceived ability, and sportspersonship in Youth Soccer Journal of Applied Sport Psychology, vol. 14, Issue. 2, pp. 120-136.

5. Treasure, D. C., & Roberts, G. C. (2002). Predicting sportspersonship: Interaction of achievement goal orientations and perceptions of the motivational climate. International Journal of Sport psychology, 29, 211-230.

6. Feezel, R. M. (1986). Sportsmanship. Journal of The Philosophy of Sport, 13, 1-13.

7. Arnold, J. (1984). Three approaches towards an understanding of sportspersonship. Journal of Philosophy of Sport, 3, 61-70.

۸. گودرزی، م. (۱۳۹۰). مدیریت رفتار سازمانی در ورزش، انتشارات دانشگاه تهران.

9. Vallerand, R. J., Briere, N. M., Blanchard, C., & Provencher, P. (1997). Development and validation of the Multidimensional Sportspersonship Orientations Scale, Journal of Sport & Exercise Psychology, vol. 19, pp. 197- 206.

۱۰. کرمی، ز. (۱۳۹۲). بررسی منش ورزشی دانش‌آموزان دختر ورزش‌های تیمی و انفرادی در استان فارس. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.

۱۱. حاجی پور، ع. (۱۳۹۱). ارتباط اخلاق ورزشی با میزان موفقیت ورزشی ورزشکاران نخبه استان خراسان جنوبی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی (واحد علوم و تحقیقات کرمان).

۱۲. عابدینی، ا، م، ب. (۱۳۸۷). بررسی منش ورزشی ورزشکاران نخبه ورزش‌های تیمی و ورزشکاران ورزش‌های انفرادی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شمال.

۱۳. همتی‌نژاد، م، ع؛ رمضانی‌نژاد، ر؛ طباطبائی، ح؛ شاهین طبع، م؛ عابدینی، ا، م، ب (۱۳۸۹). منش ورزشی ورزشکاران نخبه مرد ورزش‌های تیمی و انفرادی. المپیک، شماره ۴، صص ۲۹-۳۹.

۱۴. طالب‌پور، مهدی.، ساعت‌چیان، وحید.، آرمند، مهدی. (۱۳۹۱). پیش‌بینی منش ورزشی از روی ابعاد شخصیتی تنیس روی میز بازان نخبه جانباز و معلول، چکیده مقالات همایش ملی جانبازان و معلولین، تهران.

15. Knortz, G, S. (2009). Case study: Assessing the validity and reliability of the Extended Version of the Multidimensional Sportspersonship Orientation Scale among college athletes, Doctorate Dissertation, The University of Vermont.

16. Donahue, E. G., Miquelon, P., Valois, P., Goulet, C., Buist, A., & Vallerand R.J. (2006). A Motivational Model of Performance-Enhancing Substance Use in Elite Athletes. Journal of Sport & Exercise Psychology, vol. 28, pp. 511- 520.

۱۷. کمانی، س؛ اکبری، ا. (۱۳۹۲). بررسی ارزش‌های اخلاقی در بازیکنان نوجوان فوتبال شهر تهران. مقاله ارایه شده در همایش ملی اخلاق در ورزش، دانشگاه آزاد اسلامی (واحد تهران جنوب).

18. Tsai, Eva., & Fung, Lena (2007). Sportspersonship in youth basketball and volleyball players, Athletic Insight, vol. 5, Issue. 6, pp. 211-227.

۱۹. دیوبند، س، م؛ بزرگ زاده، ز؛ گویا، س، م، ر. (۱۳۹۲). احترام به تصمیم داور در ورزش فوتبال (بررسی موردی عملکرد تیم ملی فوتبال آلمان). مقاله ارایه شده در همایش ملی اخلاق در ورزش، دانشگاه آزاد اسلامی (واحد تهران جنوب).

20. Wagnsson, S., Stenling, A., Gustafsson, H., Augustsson, C. (2016). Swedish youth football players' attitudes towards moral decision in sport as predicted by the parent-initiated motivational climate. Psychology of Sport and Exercise, pp 110-114.

21. Shields, D. L., & Bredemeier, B. (2007). Advances in sport morality research. In G. Tenenbaum & R. C. Eklund (Eds.), Handbook of sport psychology (3rd ed., pp. 662-684). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.

22. Shields, D. L., & Bredemeier, B. (2008). Sport and the development of character. In L. Nucci & D. Narvaez, Handbook of moral and character education (pp. 500-519). New York: Routledge.

23. Kohn, A. (1992). No Contest. The Case Against Competition (2nd ed.). Boston: Houghton Mifflin.

24. Barez, A. (2008). Sport as a school of life: The mental and physical characteristics, developmental objectives and coaching methods of youth sports. International Labour Organization Report. Geneva: ILO.

25. Doty, J. (2006). Sports build character?! Journal of College & Character, 7, 1-8.

26. Stoner, M. E. (2004). Building ethics, character and sportsmanship in today's athletes. PSAHPERD, 30-31.

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-04]

[DOI: 10.29252/JRSM.8.15.91]

27. Tsai, E., & Fung, L. (2005). Sportspersonship in youth basketball and volleyball players. Athletic Insight, 7 (2).
28. Bredemeier, B.L. & Shields, D.L. (2006). “Sports and character development”, Research Digest, 7(1), 1-8.

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-04]

[DOI: 10.29252/JRSM.8.15.91]